

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Pœnæ Generales & indeterminatæ. Pœnæ Particulares. Suspendio.
Excommunicatio. Beneficiorum Privatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

pacem: quod minimè fieri potuit, si in his Synodis, nullam exercuerit auctoritatem Secundus Ordo.

Expediit ergò colligere Canones & Statuta Synodalia, quæ pœnas infligunt iis, qui Synodis non intererant, ad eas comparandas cum illis, quas Canones decreverunt in Episcopos, qui Conciliis interesse negligebant. His ordiemur, qui pœnas generatim decernunt; deindè, ad eos Canones progrediemur, qui determinatas pœnas infligunt: sicque hos Canones colligendo, in tot Classes redigentur, quot sunt ejusmodi pœna.

POENÆ GENERALES & INDETERMINATÆ.

Concilium *Vernense*, celebratum anno 755. eorum est antiquius, in quibus inventæ sunt pœnæ generales contra eos, de quibus agit. In *octavo* enim *Canone* decernitur Presbyteros, qui sine justa causa ad Concilium Episcopi sui venire contempserint, secundum Canonicam institutionem judicandos esse. *Capitulare Metense* anno 753. num. 3. & Concilium *Compendiense* An. 757. Cap. 21. aliis terminis idem statuunt; volunt enim secundum Canonicam auctoritatem puniri eos, qui Synodo interesse neglexerint. Ferè idem legitur in *Capitulari octogentesimo quarto* ad *Salz.* num. 12. Capitulum, quæ spectant Presbyteros, quod in Concilio *Vernensi*, in eo enim præcipitur, ut nullus Presbyter ad Synodum contemnat venire, quòd si aliter facere præsumperit, coactus veniat, & secundum Canones judicetur. Ad hanc culpam puniendam Brachium Sæculare adhibebatur, ut infra videbitur. *Synodo*, sine additione, jam, ut hodiè, Synodus Diæcesana intelligebatur.

LEO Papa *Quartus*, in suo Concilio *Romano*, celebrato anno 853. *Canone* 40. de eadem culpâ mentionem faciens, præcipit eam subijci Canonicis correctionibus.

Fuere Presbyteri, qui possidentes terras quæ eos subijciebant alterius potentæ, sub hoc pretextu ad Episcopi Concilium venire nolebant, & hæc de causâ Canon sequens conditus est, qui recusantes ad Concilium Episcopi venire Canonicos, correctionibus subiacere decernit, his verbis: *hi autem, qui colonatas possessiones retinent, nihilominus volumus ad Episcopi venire Concilium: nam, si per contumaciam se quasi in alterius potestate subtraxerint & proprio non subijciuntur Episcopo, Canonicis correctionibus subijceant.* Hi tres Canones & alii similes intelligendi sunt de Censuris, quæ sunt pœnæ à Canonibus in Ecclesiasticos lata.

His Canonibus jungi potest *Caput 9. de Majoritate & obedientiâ*, in quo INNOCENTIUS III. ab Episcopo interrogatus, quid sibi faciendum esset contra Abbates & Parochos sibi subjectos Lege Diæcesana, qui sine justâ causâ Synodo interesse negligebant, respondet cogendos esse Censuris Ecclesiasticis, modò ab eo nihil contra Canones statuatur; enimvero pœna, quam infligit, sua in specie est indeterminata. Canon *octavus* Concilii *Vaurensis* celebrati anno 1368. ejusdem est adhuc generis, præcipit enim Parochos, qui sine causa legitima ad Synodum non venerint, puniendos esse pœna debita, non obstante contraria consuetudine.

POENÆ PARTICULARES SUSPENSIO.

Concilium *Senouense*, Præside GAUTIER, mortuo anno 923. à Capite primo statuit, ut *Abbates & Priores Conventuales qui nec venerint ad Synodum, nec se excusaverint, præterdendo Canonicum impedimentum, per octo dies ab ingressu Ecclesie suspendantur; & pœna, quæ quantum ad hoc, Concilii statuta est, sub comminatione majoris pœnæ, si aliis annis supra his culpabiles interveniantur, multentur.* Concilium supponit jam certam pœnam fuisse statutam Canonibus in

eos, qui Synodo Diæcesanæ interesse negligebant hæc autem pœna: alia esse non potest præter Excommunicationem saltem Minorem, latam in Episcopos, qui sine legitimâ causa Concilio non aderant: eo enim antiquiores non videntur Canones, qui aliquam statuerint pœnam determinatam contra eos, qui Synodo Diæcesanæ interesse recusabant. Docent nos Synodalia Statuta *Andegavensia Guillelmo MAJOREM* suspensionem ipso facto tulisse contra Abbates, qui tranquillè remanebant quindecim diebus à Synodi celebratione, cui adesse non potuissent, non probatis apud Episcopum aut Officiale absentis causis, eamque ab ipso fuisse revocatam, quia salutis noxia visa fuit hæc pœna. Hæc autem leguntur apud BOCHÉL, *Decretor. Eccles. Gallic. Lib. V. Tit. XIX. Cap. 79.*

Concilium *Burdigalense* anno MDLXXXIII. celebratum *Cap. XXXIII.* suis Beneficiis suspendi, qui fuerint denunciati, excommunicati præcipit, quia præscripto tempore non adfuerant ut suæ absentis rationem redderent, supposito quod Excommunicationem contemntes, absolvi ab eâ non curent, & iterum moniti, ut se purgent, per Menses adesse negligant.

Major severitas reperitur in Decretis à Concilio *Narbonensi* factis anno 1609. *Cap. XXVIII.* similibus in circumstantiis, contra secundam contumaciam: nam, loco suspensionis à Beneficiis, quam decernit Concilium *Burdigalense* contra hanc culpam, Concilium *Narbonense* totalem suspensionem, nisi comparaverint per alium mensem, iterum vocati suspendantur; hæc sunt Concilii verba. Porro, totalis suspensio addit suspensioni à Beneficiis, suspensionem ab Ordine & Officio.

Non potest dicit hanc suspensionem fuisse pœnam inutilem, quia nihil addit Excommunicationi jam latæ; hæc privans omnibus bonis, quibus totalis suspensio excludit. Enimverò hæc suspensio novum est vinculum remanens post Absolutionem ab Excommunicatione, & quæ specialem requirit absolutionem, quæ differri potest quamvis, Reus satisfacere offerat, cum ab Excommunicatione absoluto statim danda sit, post oblatam satisfactionem.

EXCOMMUNICATIO.

Statuta Synodalia Ecclesie *Rhemenfis* collecta labore & curis Cardinalis *Guillelmi DE TRIA*, avunculi *PHILIPPI DE VALOIS*, anno 1334. solo facto Excommunicabant eos, qui sine legitimâ causâ negligerent ad Synodum venire Diæcesanam.

Eadem pœna lata fuit anno 1367. *AMERICO* *Pictaviensi* Episcopo, & anno 1387. *SIMONE* ejusdem Urbis Episcopo ob eandem culpam, ut videre est his verbis: *Nos omnes & singulos Ecclesiarum Rectores, & quosvis alios; qui ad Synodum venire tenentur, & non veniunt Excommunicamus, & Excommunicari declaramus.*

Eadem res est in Statutis Synodalibus *Lingonenfis* Diæcesis anno 1404. *Qui ad Synodum venire debet, si non veniat, veramque proponi non faciat excusationem, auctoritate hujus Synodi, eo ipso incurrat Excommunicationem.*

Statuta *Parisiensia* anno 1557. præcipiunt Excommunicatos declarare eos, qui ad Synodum venire neglexerint, si per mensem à Synodo se purgare negligant; hæc sunt verba, *in absentes verò contumaciam ferimus, quam intra mensem purgare tenebantur, aliàs mense elapso Excommunicatos palam proferri, præsentem decernimus Institutum.*

BENEFICIORUM PRIVATIO.

Intolerandus in Provinciam *Narbonensem* abusus irreperat, nec Parochi, nec alii animarum curam habentes, nusquam ad Synodum veniebant, sed duntaxa

taxat suos Vicarios mittebant. Hic abusus impulit ad seviendum in eos, & ad decernendas pœnas contumaciæ proportionatas, imò ad eripiendâ Beneficia iis, qui pertinaces in culpâ remanerent. Audiamus ipsum Narbonense Concilium anno 1551. celebratum, *Canone 42. Statuit Concilium, ut Parochi, aliique omnes, qui in Synodis adesse debent, absentes & contumaces puniantur, geminatis etiam panis, præsertim si in nulla totius anni Synodo adfuerint. Et quantò sepius abesse non dubitaverint, tanto graviore illis pœna infligantur: ita, ut, ipso Sacerdotio privari possint, ingravescente contumaciâ, nisi iustissimas excusationes proferant.*

Concilium Burdigalense anni 1583. *cap. 33.* cum diversas pœnas decrevisset proportionatas contumaciæ incremento, eorum, qui nec in Synodis adesse volebant, nec absentia causas reddere, postquam in earum pœnarum numero posuisset à Beneficiis suspensionem, his verbis sermonem absolvit, *tandem ipsidem priventur.*

Hanc Concilii Burdigalensis severitatem secutum est Concilium Narbonense, anni 1609. *cap. 28.* præcipit enim post suspensionem totalem, de qua actum est, Reos perseverantes & tertio citatos Beneficiis privandos esse.

POENA PECUNIARIA. *Quibus hujus pœna tribuenda sit pecunia?*

Quantùm ad pœnas pecuniarias decretas in eos qui negligunt, nihil inventum est antiquius, quàm quod legitur *numero 36.* Capitularis Metensis anni 753. Statuit de Presbyteris & Clericis, ut Archidiaconus Episcopi eos ad Synodum commoneat una cum Comite: & si quis contempserit, Comes eum distringere faciat, ut ipse Presbyter, aut Defensor suus, sexaginta solidos componat, & ad Synodum eat. Solidi verò sexaginta de ipsa causa in Sacellum Regis veniant. Idem Canon pariter legitur in Concilio Compendiensi anni 757. *Capitularium Carol. Mag. Tom. I. pag. 184.* & in *Canone XI. Lib. V. Capitular. ibid. pag. 828.* cum hoc tamen discrimine, quod hoc in ultimo Canone solus Archidiaconus faciat monitiones, & Comes iussione Episcopi monitus, distringere faciat eum, qui ire contempserit.

Synodus Andegavensis anni 1298. utitur pariter pecuniaria pœna, ad Parochos ad Synodum cogendos; verùm multò minor est, quàm illa, de qua modò mentionem fecimus: cum quinque Asses duntaxat ab absentibus exigat, altera sexaginta. Præterea, observandum est, hanc pœnam impostam fuisse, quia veniæ facilitate consilii Parochi, ad Synodum venire contemnebant.

Verisimile est ab Episcopo piis operibus collocari hanc pecuniam, ut facere tenebatur. Hanc propter obligationem, in posterum, quoties Canones decreverunt, vel permisissent pœnas pecuniarias in eos, de quibus agimus, semper eas piis in operibus collocavere. Multa sunt exempla.

Primum legitur in Concilio Burdigalensi anni 1583. *cap. 33.* Cum primò significasset hoc Concilium, fatius fore aliquam pœnitentiam imponere iis, qui sine iustâ causâ ad Synodum venire contempserunt, verùm, qui comparuerunt ad probandam contumaciâ; tamen permittit in eos decernere pecuniariam pœnam, modo id expedire iudicet Episcopus, eâ tamen Lege, ut pecuniæ summa in pia opera duorum Canonicorum consilio sit convertenda.

Secundum exemplum destinationis pœnæ pecuniariæ piis operibus in eos latæ, qui ad Synodum Diœcesanam venire neglexerint, reperitur in Concilio Aquensi 1585. sub finem *TITULI de Synodo Diœcesana.* Postquam enim statuit, eos, qui in Sessione Synodali defuerint, sex aureis nummis esse multandos, eos esse destinandos, subiungit, Seminario, vel alteri pio loco.

Tertium Exemplum extat in Concilio Narbonensi anno 1609. *cap. 28.* Omnes Episcopos Provinciæ hor-

tatur, ut agant mitius cum eis, qui à Synodo abfuerint, si infra mensem, post eandem, comparuerint, absentia causam iustam allaturi; & ut multam pecuniariam in pios usus convertant.

Hi sunt Canones, hæc sunt Statuta præcipua, quæ absentiam à Synodo severius puniant, & quò magis ad pœnas ab ipsis latas in absentes à Synodis, eò magis concludo, Secundum Ordinem, ea in Synodo, aliqua gavissimum fuisse auctoritate; in nullius enim mentem venerit, si celebrata duntaxat fuisset ad monita accipiendâ, aut rationem Ministerii reddendam, aut ad audiendam Novorum Lectionem Statutorum, in eos tam severè fuisse animadversum, qui abfuerint, cum à Sodalibus suis generalia monita accipere poterant, lecta Statuta, & literis Ministerii sui rationem reddere poterant eandem, quam in Synodo viva voce reddidissent. Ut igitur malum, quod hæc culpâ admisisset, his tribus capitibus observatis facile potuisset reparari, non tam severè puniendâ fuisset: e contra, si Secundus Ordo Synodo interfuisset, ut cum Episcopo de rebus Diœcesis gravibus deliberaret, de urgentibus necessitatibus, de modo abusu corrigendorum, vel de modo iisdem occurrendi; tunc, qui interesse negligebant, magnum commitebant malum, quod in posterum vix reparari poterat: nam, quo major est numerus hominum in difficibus rebus versatorum, eò certius est ab ipsis latum iudicium, certius detegitur veritas, & quæ sunt agenda securius inveniuntur; cum, si duobus vel tribus in suo nomine congregatis, se in medio eorum futurum promiserit Christus, tantò magis eum tunc interfuturum credendum est, quando in unum magna convenerit turba Sacerdotum. *Spiritus Sancti testatur presentiam congregatio Sacerdotum: verum est enim quod legitur, quia non potest veritas mentiri, cujus in Evangelio ista sententia, ubi duo vel tres congregati fuerint in meo nomine, ibi & ego sum in medio eorum: quod cum ita sit, si nec huic tam brevi numero Spiritus Sanctus deest, quantò magis tunc interesse credimus, quando in unum convenit tanta turba Sacerdotum.* CALEST. I.

CAPUT IX.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo, desumptæ ex Provocationibus ad Synodos Diœcesanas delatis.

olim sæpè ad Concilia provocabatur, multique sunt Canones, qui de hac provocatione loquuntur, *Antonius AUGUSTINUS Epitome veteris Juris Canonici Lib. V. Tit. XXXIX.* hos in unum redegit ad Duodecimum usque Sæculum inclusive.

Harum provocationum exemplo, aliqua ad Synodum Diœcesanam delata sunt, ita saltem sentire videtur BOCHELLUS, qui agens de Synodo Diœcesana, *Ecclesie Gallicane Decretor. Lib. V. Tit. XIX. Cap. LV. & LIX.* profert duos Canones, qui de iis Provocationibus mentionem faciunt: unus antiquus est, recens alter. Primus est *Canon quintus Concilii VASENSIS, Gallicè Vaison, congregati anno 442.* Hic Author hoc Concilium anno 444. collocat: verùm errat. Hæc sunt Concilii verba attentione digna ex merito Collectoris, illa, ut consilio suo congrua, referentis *cap. LIX. si quis Episcopi sui sententiæ non acquiescit, recurat ad Synodum.* Sed non dissimulandum, non constare hunc Canonem de Synodo Diœcesana esse intelligendum. Primò enim, antiqui Canones, *Synodo, sine additione, non intelligebant Synodum Diœcesanam, ut in posterum factum est; sed Concilium, aut Episcoporum conventum.* Secundò, non omninò patet, medio Sæculo Quinto Episcopos jam Synodos congregasse Diœcesanas, ad quas totus Clerus venire deberet, ut cum eo de rebus Diœcesis tractaret, ut probatum testimoniis de Origine Synodorum supra relatis. Tertio Concilium loquitur de Synodo auctoritate superiori Episcopo; nec verisimile